

Seksueel misbruik van minderjarigen in de katholieke Kerk van België

1/7/2021 - 30/6/2022

Sinds 2012, het jaar waarin tien opvangpunten werden opgericht voor slachtoffers van seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie, heeft de Kerk in België zich voorgenomen jaarlijks te rapporteren over de gemelde feiten van misbruik in de voorbije periode. De bedoeling is zowel het nastreven van een transparant beleid, waar niets meer onder de mat wordt geveegd, als ook een uitnodiging naar slachtoffers uit het verleden, die nog steeds in stilte lijden, om zich te melden. We brengen even in herinnering dat de bedoeling was om via die opvangpunten alles in het werk te stellen om, in uitdrukkelijk overleg met de slachtoffers, tot gepaste herstelmaatregelen te komen voor verjaarde feiten, die niet meer voor de gewone rechtbank kunnen worden beslecht. Vanaf 2021 zijn de tien opvangpunten vervangen door twee gemeenschappelijke opvangpunten voor de melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van minderjarigen en kwetsbare personen in een pastorale context, een voor de Nederlandstalige en een voor de Franstalige bisdommen en congregaties.

In dit rapport willen we verslag uitbrengen van de meldingen tussen 1/7/2021-30/6/2022. Over de meldingen in de vorige jaren werd uitvoerig gerapporteerd in februari 2019 in een overzichtsrapport (Seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie in de Katholieke Kerk in België. Naar een coherent beleid. 1995-2017), alsook in de rapporten van 2020 (meldingen in 2018-2019), van 2021 (meldingen tot 30 juni 2021). Deze rapporten zijn op de website van de Kerk (<https://www.kerknet.be/seksueel-misbruik-melden>) beschikbaar.

Aantal aangemelde slachtoffers

In de periode 1/7/2021-30/6/2022 werden 86 nieuwe meldingen geregistreerd, waardoor het totaal aantal meldingen sinds de oprichting van de opvangpunten op 717 komt. Daarnaast waren er in het verleden ook nog 628 meldingen bij het Centrum voor Arbitrage, dat van tijdelijke duur was (2012-2015).

Het aantal meldingen (86) is duidelijk meer dan in de periode 2016-2017 waar we slechts 8 meldingen noteren, in de periode 2018-19 waar we in een periode van twee jaar 64 meldingen noteren en in de periode 1/1/2020-30-6-2021 waar we in een periode van anderhalf jaar 59 meldingen noteren.

Wat is de verklaring van die stijging van het aantal meldingen over verjaarde feiten? We hebben steeds gesteld dat het heel veel vraagt van slachtoffers om met hun leed naar buiten te komen. Het bespreekbaar maken van wat tot nu toe onuitspreekbaar was, dompelt ze soms weer diep in de pijn, het verdriet en de boosheid om wat ze is aangedaan. Sommigen hebben een concrete aanleiding nodig. De recente onthullingen in Frankrijk en enkele andere landen en de berichtgeving in de media hieromtrent kan voor sommigen de duw in de rug zijn die ze nodig hebben gehad.

Meldingen in dit voorbije jaar

50 van de meldingen (58 %) komen uit het Nederlandse taalgebied en 36 (42 %) uit het Franse taalgebied. Er is een verschuiving merkbaar in de verhouding van het aantal meldingen tussen het Nederlandstalig en het Franstalig gewest. Waar de verhouding vroeger ongeveer 80 % Nederlandstalig en 20 % Franstalig was, is het nu een verhouding van 60-40. Dat ondersteunt misschien de veronderstelling dat de problematiek die in Frankrijk aan het licht is gekomen als catalysator heeft gewerkt.

68 van de meldingen (79 %) gebeuren door het slachtoffer zelf, 6 worden gemeld door familieleden van het slachtoffer en 11 worden door andere instanties gemeld. Een van de feiten wordt door de dader gemeld. Dit gegeven is consistent in de tien jaar van de werking.

66 van de slachtoffers (77 %) zijn op het moment van de melding ouder dan 40 jaar en 25 (29 %) zelfs ouder dan 60 jaar. Eén slachtoffer is op het moment van de melding beneden de 18 jaar en vier tussen 18 en 20 jaar. 15 slachtoffers vallen op het moment van de melding in de categorie 20-40 jaar. Bij twee van de meldingen is het slachtoffer overleden en werd de melding door een derde gedaan.

58 slachtoffers (67 %) zijn mannelijk en 28 (33 %) vrouwelijk. De daders zijn op twee na allen mannen. In de vorige periodes was 5 % van de daders vrouw.

69 slachtoffers (80 %) waren jonger dan 18 jaar op het ogenblik van de feiten en 14 (16 %) zelfs jonger dan 10 jaar. 17 slachtoffers waren ouder dan 18 jaar op het moment van de feiten, waarvan 12 ouder dan 21 jaar. Uitzonderlijk in het vorig jaarrapport waren toen maar 59 % van de slachtoffers jonger dan 18 jaar op het ogenblik van de feiten. De gegevens in dit rapport liggen meer in de richting van wat we gemiddeld vaststellen.

65 van de gemelde feiten (76 %) hebben zich meer dan 30 jaar geleden voorgedaan en 32 (37 %) zelfs meer dan 50 jaar geleden. 15 (17 %) feiten dateren van de laatste 20 jaar, waar dit in het vorig rapport, 30 % was, maar 18 feiten. In de vroegere rapporteringen ging het meestal om minder dan 8 % meldingen van feiten uit de laatste 20 jaar.

De daders waren priesters of religieuzen, met uitzondering van 5 pastoraal aangestelden. Waar nauwkeurige gegevens over de dader bekend zijn (in 82 % van de meldingen) zijn 64 % van de daders reeds overleden op het moment van de melding van het misbruik. De leeftijd van de andere daders is op het moment van de melding: 1 jonger dan 40 jaar, 11 tussen 40 en 60 jaar, 4 tussen 60 en 70 jaar en 10 boven de 70 jaar.

In 40 gevallen (47 %) deden de feiten zich voor in een school en 20 (24 %) in een parochie. Bij 3 van de slachtoffers deed het misbruik zich voor tijdens hun periode als misdienaar, bij twee slachtoffers in de sector van de zorgverlening, bij 3 in de jeugdbeweging en 17 in andere diverse contexten.

Waar het gaat om feiten van seksueel grensoverschrijdend gedrag werden de meldingen geclassificeerd in vier rubrieken. Op basis van deze classificatie wordt ook de hoogte van de eventuele financiële tegemoetkoming bepaald.

19 situaties worden geklasseerd in *categorie 1*: Aanranding van de eerbaarheid zonder geweld of bedreiging gepleegd op het slachtoffer.

Wanneer het slachtoffer op het ogenblik van de feiten onder de volle leeftijd van 16 jaar was of een bijzondere kwetsbaarheid vertoonde, valt hij onder categorie 2.

48 situaties worden geklasseerd in *categorie 2*: Aanranding van de eerbaarheid met geweld en bedreiging of waarbij er een vermoeden van geweld of bedreiging wordt aangenomen wanneer de minderjarige op het ogenblik van de feiten onder de volle 16 jaar was of een bijzondere kwetsbaarheid vertoonde.

18 situaties worden geklasseerd in *categorie 3*: Verkrachting, meer bepaald feiten van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een minderjarige die daar niet in toestemde, waarbij in rekening wordt gebracht dat als de minderjarige op het ogenblik van de (eerste) feiten onder de volle 16 jaar was of een bijzondere kwetsbaarheid vertoonde, hij geacht wordt niet te hebben toegestemd

4 situaties worden geklasseerd in *categorie 4*: Feiten van de voorgaande categorieën die, gezien de ernst, de uitzonderlijke langdurigheid of de bijzondere omstandigheden van het seksueel misbruik, als uitzonderlijk dienen te worden beschouwd en die geleid hebben tot een aantoonbare buitengewone schade waarvan het causaal verband met het seksueel misbruik bewezen wordt.

Het totaal aantal komt hier op 89 omdat enkele slachtoffers meerdere vormen van grensoverschrijdend gedrag hebben gemeld.

Aan 28 gevallen werden financiële tegemoetkomingen uitbetaald. De bedragen situeren zich voor 1 persoon tussen 1.000 en 2.500 euro, voor 6 personen tussen 2.500 en 5.000 euro, voor 6 personen tussen 5.000 en 10.000 euro, voor 2 personen tussen 10.000 en 15.000 euro, voor 7 personen tussen 20.000 en 25.000 euro.

Slachtoffers kunnen ook andere dan financiële maatregelen wensen. Tal van slachtoffers brachten meerdere verwachtingen of herstelmaatregelen ter sprake. Er zijn drie verwachtingen die het sterkst doorwegen: de vraag naar een gesprek als vorm van erkenning (50 van de 86 of 58 %), de vraag naar een ontmoeting met de verantwoordelijke van de congregatie of het bisdom waartoe de overleden dader behoorde op het moment van de feiten (28 van de 86 of 32 %) en de vraag naar begeleiding (29 van de 86 of 34%). Slechts 3 personen vragen een ontmoeting met de dader. 13 dossiers werden doorverwezen naar justitie omdat de verjaring van de feiten niet duidelijk was of omdat de nog levende dader een risico zou kunnen vormen. Aan meerdere personen werd verdere begeleiding aangeboden. Sommige mensen willen enkel een melding doen en vragen geen verdere actie meer.

Dat de vraag voor verwijzing naar een gerechtelijke instantie zo laag ligt, is vooral te verklaren door het geringe aantal feiten dat volgens de toenmalige regels van justitie niet is verjaard. In 76 % van de gevallen gaat het immers om feiten die zich meer dan 30 jaar geleden hebben voorgedaan en 64 % van de daders zijn op het moment van de melding reeds overleden.

Op het moment van deze rapportering (juli 2022) zijn 12 dossiers nog niet volledig afgerond. 4 slachtoffers hebben het contact met het opvangpunt verbroken tijdens de behandeling van het gemeld probleem.

Verdere opvang in de toekomst

Elke persoon, ongeacht de leeftijd, die recent of in het verleden slachtoffer, familie van een slachtoffer, getuige, dader of verdachte was van seksueel misbruik of van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van een minderjarige of kwetsbare persoon kan zich tot het hieronder vermelde centrale infopunt of tot een lokaal aanspreekpunt richten. Het betreft elke klacht inzake seksueel grensoverschrijdend gedrag, gesteld door een persoon met een pastorale functie of taak of een persoon behorend tot de katholieke Kerk.

De melding kan zowel gaan over feiten, gedragingen of uitspraken als over de manier waarop verantwoordelijken hiermee zijn omgegaan. De feiten kunnen verjaard of niet-verjaard zijn. Het kan ook feiten betreffen waarvan het slachtoffer reeds is overleden. Ook wie kennis heeft of een redelijk vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van minderjarigen en kwetsbare personen raden wij aan dit te melden aan het opvangpunt. Je kan verder onrecht voorkomen voor potentiële slachtoffers door verantwoordelijkheid te nemen voor tijdige melding.

Slachtoffers die nog geen erkenning kregen raden we aan om zich te melden. Om te overleven of om hun relaties niet te belasten, kunnen slachtoffers gedurende een heel lange tijd ervoor kiezen om te zwijgen. Blijven zwijgen kan een verwoestende werking hebben, zolang je niet uitspreekt wat aan het licht moet komen, om eindelijk genezing en heling te vinden.

De opvangpunten kunnen ook voor niet verjaarde feiten het slachtoffer helpen om klacht neer te leggen bij de gerechtelijke instanties.

De opvangpunten kunnen steeds beroep doen op de voorzitter (Prof. Dr. Manu Keirse) en de secretaris (Mgr. Herman Cosijns) van de ‘Stichting Dignity’, een stichting van openbaar nut die werd opgericht om de Kerk (de bisschoppen en hogere oversten van congregaties en religieuze orden) te vertegenwoordigen in zaken van grensoverschrijdend seksueel gedrag. Ze kan, namens de Kerk, gepaste herstelmaatregelen voorstellen uiteraard steeds vertrekkend vanuit de belevingen en de verwachtingen van het slachtoffer.

Hoe bereik je het centrale infopunt voor meldingen van seksueel misbruik of grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van minderjarigen en kwetsbare personen en/of een lokaal aanspreekpunt?

Het Centraal Infopunt is bereikbaar op 02 507 05 93 en via info.misbruik@kerknet.be voor de Nederlandstaligen info.abus@catho.be voor de Franstaligen

De lokale aanspreekpunten worden hieronder vermeld. Ze zijn ook te vinden op Kerknet <https://www.kerknet.be/seksueel-misbruik-melden> en op Cathobel <https://www.cathobel.be/eglise-en-belgique/la-conference-des-eveques/abus-sexuels-dans-leglise/> en op de internetsite van ieder bisdom.

aanspreekpuntmisbruik.antwerpen@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.brugge@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.gent@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.hasselt@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.mechelen-brussel@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.urv@kerknet.be (voor de Nederlandstalige religieuzen)

pointdecontactabus.malines-bruxelles@catho.be

pointdecontactabus.liege@catho.be (francophone)

kontaktmissbrauch.luettich@catho.be (deutsch)

pointdecontactabus.namur@catho.be

pointdecontactabus.tournai@catho.be

pointdecontactabus.coreb@catho.be (voor de Franstalige religieuzen)

Voor meer info omtrent dit jaarrapport:

Manu Keirse, voorzitter Dignity, 0475 90 90 37 - emmanuel.keirse@kuleuven.be